

8.1 Kuo man svarbi praeities istorija?

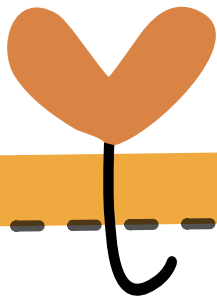
Kartais praeitis skaudina, nenorime jos prisiminti, o kartais ją branginame ir prisimename šypsodamiesi. Kad ir kokia praeitis būtų, ji įamžinama mūsų atmintyje. Įamžinti galima įvairiais būdais: nufotografuoti, nupiešti, nutapyti, parašyti prisiminimų knygą, sukurti eilėraštį. Viena tokių rašytojų buvo žymi Lietuvos poetė Salomėja Nėris. Poetė daug iškentėjo Antrojo pasaulinio karo metais. Ji savo prisiminimus įamžino eilėraščiuose.

Salomėjos Nėries gyvenimo ir kūrybos kelią perlaužė 1940 m. vasarą prasidėjusi sovietinė okupacija. 1941 m. birželį prasidėjus II pasauliniam karui, poetė ryžtasi kartu su ligotu sūneliu trauktis į Rusiją. Bėgimas ilgas, chaotiškas, sekinantis jėgas. Po dviejų savaitių Nėris vargais negalais pasiekia Maskvą. Vėliau, padėčiai fronte komplikuojantis, kartu su visa sovietinės Lietuvos atstovybe ji priversta persikelti į Penzą, dar vėliau – į Baškirijos sostinę Ufą, važinėja į poezijos vakarus, skirtus 16-osios lietuviškosios divizijos kariams.

1943 m. pradžioje Maskvoje išleidžiamas Nėries rinkinys „Dainuok, širdie, gyvenimą“, o 1944 m. rudenį sudarytas rinkinys „Prie didelio kelio“ ilgai išguli leidykloje, kol 1945 m. vasarą vietoj jo pasirodo gerokai sutrumpinta knygelė „Lakštingala negali nečiulbėti“ – be epigrafų, perredaguota, pakeista eilėraščių eilės tvarka, o kai kurių svarbesniųjų išvis atsisakyta, kitaip sudėliojant prasminius akcentus. Nors vėliau buvo paskelbti visi rinkinio „Prie didelio kelio“ eilėraščiai, pačios knygos likimas sovietmečiu buvo nutylimas. Antrojo pasaulinio karo metais Nėries lyrikoje susilieja tautosakos motyvai, tragiški įspūdžiai ir universali tremtinystės, kosminės našlaitystės retorika. Atsigręžiama į Maironį, Mikalojų Konstantiną Čiurlionį, Kristijoną Donelaitį, Adomą Mickevičių, liaudies dainas – klasikos įvaizdžius, žadinančius tėvynės ilgesį. Išpažintiniuose eilėraščiuose Nėris drąsiai atskleidė „nefasadinę“, komplikuoatą asmenybės pusę, atvirai kalba apie savigailą, savigraužą, depresiją – oficialiam „sovietinio žmogaus“ portretui nebūdingus bruožus. Nėries karo metų lyrika – viena lietuvių poezijos viršūnių, o kartu tragiškos epochos prieštaringas liudijimas. Nepaisant ideologinės takoskyros, ši poezija temų ir motyvų atžvilgiu artima visų XX a. vidurio išvietintųjų kūrybai – jie emociškai ir kartais patetiškai kalba apie pasiilgtąją tėviškę kaip apie prarastą rojų.

8.1 Kuo man svarbi praeities istorija?

Užduotys.

- 1. Raskite daugiau informacijos apie poetę S. Nėrį. Parenkite pranešimą apie jos lyriką iki 1940 metų ir po jų. Panagrinėkite eilėraščius, paieškokite, kuo eilėraščiai skiriasi (nuotaika, simboliai, erdvė, laikas, lyrinio subjekto išgyvenimai).**
- 2. Pasirinkite vieną labiausiai patikusį S. Nėries eilėraštį ir jį išmokite padeklamuoti atmintinai.**

8.1 Kuo man svarbi praeities istorija?

Vėl sniegti

Prie Baltijos – gimtinės jūros,
Lyg veidą glosto man banga...
Ne – ašaros vien teka sūrios:
Tėvynės ilgesio liga.

Tu vėl sukaustyta, vėl pančiuos,
Nelaisvėn išvežti vaikai...
Man drasko širdį tavo kančios,
Nors tu ir nieko nesakai.

Toli... Tavęs man nepasiekti
Ir tavo balso negirdėt.
Vėl svetima žiema, vėl sniegti...
Ir neatskris laisva kregždė.

Gyvenimo atsisakyti? –
Tik nevergaut, tik nevergaut!
Jei nepagysiu, pasakykit,
Kaip ja, vienintele, sirgau.

Salomėja Nėris

8.1 Kuo man svarbi praeities istorija?

3. Perskaitykite eilėrašį ir atlikite užduotis.

1. Ką nusako eilėraščio pavadinimas? Ką reiškia dalelytė „vėl“?
2. Apibūdinkite eilėraščio erdvę. Kokiame krašte vyksta eilėraščio vyksmas?
3. Raskite eilėraštyje vietą, kur persipina lyrinio subjekto erdvės. Apie kokias erdves yra kalbama?
4. Aprašykite lyrinio subjekto būseną.
5. Su kuo gretinami lyrinio subjekto jausmai? Pamažtykite, kokių istorinių laikotarpiu buvo parašytas šis eilėraštis.
6. Ką supranta lyrinis subjektas, mintimis grįždamas į savo tėvynę?
7. Ką eilėraščio žmogus įsivaizduoja? Pacituokite.
8. Kurios eilėraščio vietos parodo, kad lyrinis subjektas grįžta į realybę? Pacituokite.

